
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและเหตุผลความจำเป็นของโครงการ

ในปัจจุบันหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุด้วยจำนวนผู้สูงอายุเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากการสำรวจพบว่าประเทศไทย มีผู้สูงอายุมีแนวโน้มจะมีจำนวนกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยคาดว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) ในอีก 4 ปีข้างหน้าหรือ ปี พ.ศ.2564 ซึ่งประเทศไทยมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินการในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ 20 ปี (2545-2564) ประชากรอีกกลุ่มหนึ่งที่ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องให้การดูแลคือ กลุ่มคนพิการ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนที่มีแนวโน้มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน จากข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยล่าสุด ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2559 ของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ มีจำนวน 1,657,438 คน คิดเป็นร้อยละ 2.52 ของประชากรทั้งประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการและผู้สูงอายุไว้ในมาตราต่าง ๆ หลายมาตรา อาทิ มาตรา 30, มาตรา 54, มาตรา 80 เป็นต้น และในร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติเห็นชอบเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 ก็ได้ระบุมาตราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและคนพิการเช่นกัน ได้แก่ มาตรา 27 และมาตรา 71 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุและคนพิการโดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ของรัฐที่จะส่งเสริมและดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการ

รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการ โดยกำหนดไว้ในนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 โดยมีทั้งหมด 11 ข้อ นโยบายของรัฐบาลข้อที่ 3 มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐซึ่งมีข้อนโยบายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและผู้สูงอายุ โดยนโยบายข้อนี้มุ่งเน้นการเร่งสร้างโอกาส อาชีพและการมีรายได้ที่มั่นคงแก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานรวมทั้งสตรีและผู้ด้อยโอกาส รวมถึงการพัฒนากระบวนการคุ้มครองทางสังคมระบบการออมและระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

กระทรวงคมนาคมนับเป็นกระทรวงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญและมีแผนงานชัดเจนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการและตอบสนองแนวนโยบายแห่งรัฐ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการต่างๆของรัฐบาลต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยโครงการศึกษาจัดทำมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการภาคขนส่งสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุนับเป็นโครงการนี้ที่ส่งเสริมและสอดคล้องกับการดำเนินการของกระทรวงคมนาคมและภาครัฐ โดยโครงการนี้

- 1) เป็นการเตรียมการรองรับสังคมผู้สูงอายุและส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในบริการภาคขนส่ง เพื่อให้มีมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในยานพาหนะประเภทต่างๆ ควบคู่กับบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการให้บริการหรือจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
- 2) เป็นการดำเนินการศึกษาที่สอดคล้องกับข้อเสนอตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในภาคขนส่งสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผลลัพธ์โครงการศึกษาการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการในภาคขนส่งสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ ในปีงบประมาณ พ.ศ.2557 ใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการฝึกอบรมบุคลากรโดยการสร้างองค์ความรู้และการอบรมแก่กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการออกแบบหรือดูแลอาคาร สถานที่ให้บริการภาคขนส่ง และกลุ่มเจ้าหน้าที่ให้บริการแก่คนพิการและผู้สูงอายุ และ 2) ด้านการปรับปรุงโครงสร้างกายภาพโดยปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งจะต้องจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับหมวดยานพาหนะประเภทต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฯ ปี พ.ศ.2556 ให้สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสากลเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดหายานพาหนะใหม่ในอนาคตหรือปรับปรุงยานพาหนะเดิมให้ถูกต้องเหมาะสม ส่งเสริมให้คนพิการและผู้สูงอายุเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม ลดปัญหาการลงทุนจัดซื้อยานพาหนะที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายและไม่สามารถรองรับการใช้บริการของคนพิการและผู้สูงอายุได้ อันจะส่งผลในการสืบเนื่องงบประมาณในการดำเนินการแก้ไขหรือเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องจากกลุ่มเครือข่ายคนพิการ
- 3) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนพัฒนา กฎหมายและมติที่ประชุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ
 - แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ .ศ.2560 – 2564 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 - แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ .ศ.2545 – 2564 ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ .ศ.2552 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 - กฎกระทรวงกำหนดลักษณะหรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ปี พ.ศ. 2556 กระทรวงคมนาคม

- มติที่ประชุมหรือข้อสั่งการที่เกี่ยวข้อง เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2559 ข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในคราวประชุมหัวหน้าหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในบริการภาคขนส่งสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) จึงได้ดำเนินโครงการศึกษาจัดทำมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการภาคขนส่งสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุขึ้น และจัดงานสัมมนาครั้งที่ 1 และ 2 จากงานสัมมนาเพื่อประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ 1 ภายใต้แนวคิด “**แนวทางการจัดทำมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกของยานพาหนะประเภทต่าง ๆ โดยยึดหลักการออกแบบเพื่อทุกคน**” ได้รวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ พระราชบัญญัติ กฎหมาย กฎกระทรวง และคู่มือที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ และนำเสนอเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้เสนอข้อคิดเห็นแนวทางเพื่อจัดทำเป็นร่างมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการภาคขนส่งสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในยานพาหนะประเภทต่าง ๆ รวมถึงแนวทางเพื่อผลักดันมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นรูปธรรมและเพื่อการคัดเลือกต้นแบบยานพาหนะมาจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในยานพาหนะประเภทนั้น ๆ

มาบัดนี้ โครงการฯ ได้ดำเนินการส่วนต่าง ๆ จนใกล้เสร็จสิ้น นำไปสู่การจัดการจัดสัมมนาเพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการศึกษา ครั้งที่ 2 ภายใต้แนวคิด “**มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการภาคขนส่งในยานพาหนะประเภทต่าง ๆ และการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรมเพื่อคนพิการและผู้สูงอายุ**” การสัมมนาฯ ครั้งที่ 2 จัดขึ้นมาเพื่ออธิบายถึงองค์ประกอบและรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้จัดทำขึ้น หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนา การออกแบบยานพาหนะต้นแบบที่ได้รับการคัดเลือก และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ รวมถึงแนวทางการบริหารจัดการที่มีความชัดเจนเพื่อการเตรียมความพร้อมรองรับตามยุทธศาสตร์การขนส่งอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม (Inclusive Transport)

1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดสัมมนาเพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการศึกษา ครั้งที่ 2

- 1) เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินงานโครงการศึกษาจัดทำมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการภาคขนส่งสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ ของสนข.
- 2) เพื่อระดมความคิดเห็นและคำแนะนำจากผู้เข้าร่วมสัมมนาต่อร่างมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกของยานพาหนะประเภทต่าง ๆ สำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ
- 3) เพื่อรณรงค์และให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมและความเท่าเทียมของทุกคนในสังคมไทย